

Gatčinské vojsko, gatčinci – tato slova se na „*ruských*“ stránkách časopisu objevují už od začátku popisu Pavlovy armády. A protože se s nimi budeme setkávat i nadále, je myslím načase tento pojem blíže vysvětlit.

Pavel Petrovič Romanov – syn Petra III. a Kateřiny II., vévoda holštýnský po otci a následník ruského trůnu. Od osmého roku věku také velkoadmirál. *V neposlední řadě – necht' mi Jeho Imperátorské Veličenstvo promine – také rozmazlený spratek.* To jen tak mimochodem, nás bude zajímat ten velkoadmirál a následník – tam je nutno hledat počátek miniarmády kterou historie zná jako Gatčinské vojsko.

Jako velkoadmirál měl Pavel pochopitelně nárok na osobní stráž. K tomu „*velkoadmirálsství*“ dostal tedy mladý následník oddíl, do kterého vyslaly čtyři **flotské bataliony** /o těch bude řeč při popisu speciálních jednotek/ čety o třiceti mužích. Kasárna strážního oddílu byla v té době na Kamenném ostrově. Když se mladý následník vrátil v roce 1783 z Berlína – pobýval tam u vzdáleného příbuzného (*tím pochopitelně nebyl nikdo jiný, než Friedrich II., pruský král*) - věnovala mu carevna zámek a panství Gatčinu jako sídlo „*malého dvora*“. Tam začal následník, okouzlený pruským pořádkem, budovat své malé impérium.

Pavlovo sídlo v Gatčině. Prostor před zámkem byl místem přehlídek a nástupů jeho miniarmády.

Za tím účelem byly strážní oddíly posíleny – každý o 50 mužů. Z Kamenného ostrova se tato jednotka přemístila do Gatčiny a stala se základem následnickovy soukromé armády.

Zpočátku přijímal Pavel do svých služeb převážně Němce s „*praxí*“ v pruské armádě. To se týkalo zejména důstojníků, ale i část mužstva pocházela z německy mluvících zemí (*nejčastěji z Holštýnska, protože Pavel mohl, jako holštýnský vévoda, přijímat do služby své poddané*). Zbytek doplnili nevolníci z následnickových statků v Rusku. V září roku 1792 vstupuje na scénu další důležitá figura. Do Gatčiny je přidělen čtyřicetiletý kapitán *Alexej Andrejevič Arakčejev*.

O tomto člověku se čtenář více dozví při popisu reformy 1805. Dotáhl to až na ministra války – to je ovšem vzdálená budoucnost. O charakterových vlastnostech kapitána Arakčejeva se dodnes vedou polemiky, jeho služební charakteristika zní ovšem velmi příznivě – cílevědomý, pracující na svém vzdělávání, tvrdý a nesmlouvavý, otevřený pokroku. Ne náhodou byl už v roce 1796 generálem, inspektorem pěchoty a dělostřelectva Gatčinských vojsk a zastával funkci gatčinského gubernátora. Mimo to se stal (*na Pavlovo osobní přání*) vychovatelem následníka trůnu Alexandra Pavloviče. Jejich vztah přerostl v přátelství, které Arakčejev později dokázal výhodně zúročit. Pro nás je ovšem důležité to, že Arakčejev doslova vydupal ze země to, co dnes nazýváme Gatčinským vojskem.

hrabě Arakčejev někdy po roce 1809

tento podpis byl v Gatčině téměř zákonem

Panovnice a její generalita sledovali následnickovy vojenské počiny se shovívavým úsměvem, důstojníci Gardy si z upjatých a v pruských stejnokrojích sešněrovaných holštýnských důstojníků tropili posměšky. Netušili ovšem, že za několik let...

Tolik vysvětlující úvod. Teď se podíváme na to, co oba „*otcové*“ vlastně vytvořili.

Soukromá armáda careviče Pavla

Pojem Gatčinské vojsko by čtenář hledal v dobových dokumentech marně, našel by tam ovšem *vojska gatčinské posádky*. A byla to opravdu vojska, protože pod následnickovým praporem stály útvary složené ze všech hlavních druhů vojsk – pěchoty, lehké pěchoty, řadového i neřadového jezdeckta a dělostřelectva. Svůj malý oddíl tam mělo i námořnictvo – Pavel byl přece velkoadmirálem! Následující řádky seznámí čtenáře s jejich organizací a stejnokroji .

Řadová pěchota

Řadovou pěchotu Gatčinského vojska tvořilo 6 batalionů – *jeden granátnický a pět mušketýrských*. V počátcích formování posádky v Gatčině byly jednotlivé bataliony pojmenovány po svých velitelích (*zcela podle pruského vzoru*) - najdeme v organizaci batalion majora Mertense, batalion majora Ermela (granátnický), atd. Názvy uvedené v tomto článku odpovídají organizaci v roce 1796, přesněji těsně před rozpuštěním Pavlovy miniarmády. V té době nesly jednotlivé bataliony tyto názvy:

- . *mušketýrský „Jeho Imperátorského Veličenstva Careviče“ /číslo 1/*
- . *mušketýrský „Jeho Imperátorské Výsosti velkoknížete Alexandra Pavloviče“ /číslo 2/*
- . *granátnický „Jeho Imperátorské Výsosti velkoknížete Konstantina Pavloviče“ /číslo 3/*
- . *mušketýrský „generála hraběte Arakčejeva“ /číslo 4/*
- . *mušketýrský „majora Maljutina“ /číslo 5/*
- . *mušketýrský „majora Nedobrova“ /číslo 6/*

Podle jmen majitelů dvou posledně uvedených batalionů je zřejmé, že ke konci existence následnickova vojska byli ve velitelských funkcích i Rusové. Nebyla to tedy záležitost vysloveně německá, jak je mnohdy uváděno.

Organizaci jednotlivých batalionů netřeba popisovat – čtenář ji najde v popisu organizace řadové pěchoty. Gatčinské bataliony byly jejím vzorem. Také o jejich výstroji se zmíním jen v krátkosti, také ona byla dostatečně podrobně popsána v článcích o armádní pěchotě.

granátník a muškétýr gatčinských batalionů

Celá gatčinská pěchota byla oblečena do stejnokrojů pruského vzoru. Jednotlivé bataliony se rozlišovaly podle „*batalionní barvy*“ – barvy sukna použitého na límec, manžety a nárameníky stejnokroje: *batalion č.1 – červená, batalion č.2 – malinová, batalion č.3 – oranžová, batalion č.4 – bílá, batalion č.5 - ??, batalion č.6 – rudá*. Podšíť šosů kabátce bylo u **všech** batalionů v červené barvě. Na rukávech a na přední části kabátce můžeme vidět další (*také již známý*) rozlišovací prvek – nášivky. Vyobrazený muškétýr je příslušníkem batalionu č.1, granátník patří k batalionu č.5 (*granátnickému*). Podle obou obrázků je patrné, jakým způsobem bylo rozlišování batalionů prováděno. Poddůstojnické označení bylo provedeno způsobem obvyklým v ruské pěchotě – nášivkami na límci a manžetách, rukavicemi a poddůstojnickou holí. Všichni poddůstojníci měli halapartny.

Stejnokroje důstojníků gatčinské pěchoty se lišily pouze dražším materiálem použitým na jejich zhotovení. Doplnky a označení důstojnické hodnosti byly totožné s armádní pěchotou – důstojníci nosili náhrudní štítky shodného vzoru, šerpa, rukavice a zdobení klobouku také odpovídaly výstroji armádních důstojníků. Na rozdíl od nich byli ovšem gatčinskí důstojníci pěchoty vyzbrojeni esponentem. Jejich stejnokroj svou pruskou střízlivostí ostře kontrastoval s nádherou stejnokrojů *kateřinských* důstojníků, nehledě na rozdíly patrné při srovnání s „*potěmkinovskými*“ stejnokroji (*potěmkinovské reformy se gatčinských batalionů pochopitelně nedotkly!*).

Když bylo, po Pavlově nástupu na trůn, toto „*vzorové vojsko*“ převedeno z Gatčiny do sídelního města, byly bataliony jeho řadové pěchoty zařazeny do gardových pluků : do *Preobraženského* pluku *bataliony č.1 a 4.*, do *Semenovského* pluku *bataliony číslo 2. a 6.* a do *Izmajlovského* pluku *bataliony 3. a 5.* Jejich příslušníci se stali, tak jak napovídá slovo „*vzorové*“ v novém pojmenování Pavlových batalionů, instruktory nového způsobu výcviku ruské pěchoty.

Výcvik gatčinců probíhal zcela podle pruského vzoru. „*Ustav Gatčinskovo vojska*“ (*Polní řád – už o něm také byla zmínka*) byl přesnou kopií pruského a pocházel z pera samotného následníka trůnu. K vlastnímu výcviku (*Polní řád se totiž z větší části zabýval stejnokroji, nástupy a pořadovým výcvikem*) sloužila příručka „*Taktičeskije pravila*“, která ovšem byla velmi bídným překladem stejnojmenné příručky pruské.

1. Lehká pěchota

Lehká pěchota byla v Gatčině zastoupena pouze jednou mysliveckou rotou, pojmenovanou po svém veliteli „**myslivecká rota podplukovníka Pačinského**“. Přiznávám kající, že o její organizaci a počtech žádný z mých pramenů nehovoří. Předpokládám, že Pačinského myslivci byli používáni nejvíce ke strážní službě, o jejich bojovém použití se zřejmě neuvažovalo (*jako ostatně u všech ostatních jednotek – Pavlovo vojsko bylo určeno k přehlídkám a cvičením*). Po už zmíněném převedení gatčinců do Petrohradu byla jejich myslivecká rota (*spolu s oddíly myslivců od jednotlivých gardových pluků*) základem Tělesného – gardového mysliveckého batalionu. Řeč o něm bude při popisu Gardy.

Stejnokroj gatčinských myslivců se skládal z kabátce stejného střihu, jako u batalionů pěchoty, jeho barva, stejně jako podšíť šosů, byla světle zelená. Manžety na rukávech byly jezdeckého typu (*vzadu klínovitě rozstřížené*), ozdobené dvěma knoflíky. Kabátec neměl nárameník, nahrazovala ho ozdobná šňůra – „*achselbant*“ na pravém rameni. Klobouk byl bez lemování, střapce v rozích byly žlutozelené. Vesta myslivecké uniformy byla světle zelená, úzké kalhoty uherského střihu byly semišové. Na nohy obouval myslivec polovysoké holinky z měkké kůže, vzadu opatřené rozparkem. Výzbroj odpovídala armádním myslivcům – štucer (*popsaný v článku o armádní myslivecké pěchotě*) s mysliveckým tesákem. Náboje nosili myslivci v brašně z černé kůže, navlečené na opasku na břicho. Opasek a veškeré řemení byly rovněž černé. Důstojnický stejnokroj se opět lišil pouze kvalitou použitého materiálu, detaily shodné s pěchotními bataliony.

Mysliveckou rotou jsem vyčerpал jednotky gatčinské pěchoty, další řádky budou o následníkovi jezdecktu.

Jezdeckto Gatčinského vojska

Jezdeckto bylo v následníkovi vojsku zastoupeno oběma druhy – řadovým i lehkým. Dětilo se na pluky - ovšem, jak čtenář záhy pozná, bylo to spíše „*pro dojem*“.

Řadové jezdeckto

Z řadového jezdeckta byly v Gatčině postaveny:

- . ***kyrysnický pluk „Jeho Imperátorského Veličenstva následníka trůnu“ – 2 eskadrony, ?? jezdců***
- . ***dragounský pluk – 2 eskadrony, 165 jezdců***
- . ***pluk jízdního četnictva – 1 eskadrona, 121 jezdců***

Početni stavy nejsou úplné – zde uváděná čísla jsou počty bojových příslušníků pluku, každý pluk /i eskadrona/ měl ještě určitý počet neřadového mužstva k obsluze (*podrobnosti najde čtenář v popisech pluků armádního jezdeckta*). Zde pochopitelně byly počty neřadového stavu také redukovány. Organizace těchto „pluků“ byla zcela podle tabulek pruského jezdeckta – o jejich výcviku a bojovém použití se v tomto článku nebudu rozepisovat, čtenář si bude muset počkat na popisy jednotlivých druhů armádního jezdeckta

Jedna poznámka je přece jen nutná. Některé prameny (*kupodivu i ruské*) popisují gatčinský kyrysnický pluk a pluk jízdního četnictva jako jeden pluk. K tomuto omylu zřejmě došlo proto, že kyrysníci a jízdní četníci nosili stejný stejnokroj a proto se jediná četnická eskadrona mohla jevit jako třetí eskadrona kyrysnického pluku. Rozdílnost obou jmenovaných pluků dokládá ostatně i jejich zařazení po rozpuštění Gatčinského vojska:

- . z gatčinského *kyrysnického pluku* byl zformován „***Tělesný – kyrysnický pluk Jeho Veličenstva***“.
- . *dragounský pluk a pluk jízdního četnictva* byly zařazeny do ***Tělesného – gardového jízdního pluku***

Kyrýsníci a jízdní četnictvo

Stejnokroje kyrýsníků a jízdních četníků z Gatčiny se od stejnokrojů armádních kyrýsnických pluků kupodivu odlišovali pouze barvou a některými detaily. Armádní kyrýsníci totiž už za panování carevny Kateřiny II. byli oblečeni podle pruského vzoru.

Podle vzoru zavedeného v roce 1793 byly jejich kolety bílé, jejich švy byly lemovány červenomodrou paspulí. Okraj ven obrácených šosů byl lemován červenobíle zdobenou stuhou, stejně jako okraje bílého bandalíru se závěsem pro karabinu. Manžety a límeček koletu byly modré, stejně jako zvláštní opasek z tkaniny (*jeho účel mi zatím zůstává utajen*). Chladnou zbraň – palaš – nosili kyrýsníci zavěšenu na opasku z bělené kůže opatřeném obdélníkovou mosaznou přezkou. Z bělené kůže, ale, bez zdobení byl i řemen malé nábojové brašny.

Z mě dostupných pramenů vyplývá, že gatčínští kyrýsníci nosili vestu barvy koletu, kalhoty byly zhotoveny z bělené jelenice. Na ně navlékali tzv. „štybletmanžety“ – návleky ze silného plátna bílé barvy. Jejich účelem bylo zabránit oděru kalhot o manžety tuponosých jezdeckých bot z tuhé černé kůže, na které se připínaly železné ostruhy.

Pokrývkou hlavy, jak kyrýsníků tak i jízdních četníků, byl třírohý plstěný klobouk s širokými, ostře dolů zaoblenými poli. Klobouk byl zdoben jednak černobílou mašlí, jednak péřovým, do špičky tvarovaným chocholem. K jeho výrobě byla použita pera bílé barvy, u kořene chocholu doplněná o oranžová a černá. Poddůstojníci měli pořadí barev peří opačné – dole bílá, ve špičce černo/oranžová. Sřapce v rozích klobouku byly červené. Zvláštností gatčinských jezdeckých klobouků byla oválná kokarda v barvách červená, modrá a žlutá. Ke stejnokroji se nosil černý nákrčník a rukavice s manžetou. Označení poddůstojnické hodnosti bylo provedeno stejným způsobem, jako u pěchoty. Kyrýsy v barvě kovu měly hrany obroubeny červenou šňůrou, jejich řemení bylo kryto kovovými šupinami. Karabina a pár sedlových pistolí tvořily doplňkovou výzbroj následníkůvých kyrýsníků.

Dragouni

Mnoho výše popsaných součástí výstroje najdeme i na dragounech gatčinské miniarmády. Jejich soukenné kabátce odpovídaly stříhem mysliveckým – zelená však byla o poznání tmavší. Na rozdíl od myslivců však měli krom ozdobné šňůry i nárameník z červeného sukna na levém rameni. Šosy byly podšity červeným sukem – nikoliv ale jejich nahoru obrácené cípy! Ty byly světle zelené, stejně jako manžety zdobené dvěma mosaznými knoflíky. Vesta slámově žluté barvy s obtaženými knoflíky, klobouk (*včetně zdobení*), jelenicové kalhoty, „štybletmanžety“ a jezdecké boty měli dragouni shodné s kyrýsníky.

Výzbroj dragounského pluku odpovídala dragounské organizaci z roku 1764 – dragounský palaš, puška pro dragounské pluky a pár sedlových pistolí. Bližší popis výzbroje by v tomto článku zabral příliš mnoho místa – čtenář jej najde v popisu jednotlivých druhů armádního jezdecktva. Palaše dragounů byly opatřeny koženým zápěstním řemenem – jeho uzel byl červený a sřapec měl zelenou barvu.

Lehké jezdectvo

Lehké jezdectvo v Gatčinském vojsku zastupovali husaři a kozáci. Stejně, jako u řadové jízdy, byl i tady název pluk pouze „pro formu“:

- . **husarský pluk** – 2 eskadrony, 175 jezdců
- . **kozácká eskadrona „Následníka - careviče“** – 63 jezdců

oba druhy lehkého jezdectva byly určeny jako doprovod následníka trůnu a jeho suity, husaři dále ke kurýrní službě. Při začleňování gatčinských jednotek do carské gardy byly obě jednotky lehkého jezdectva zařazeny do **Tělesného – husarského a kozáckého pluku** (v jeho řadách byli, do zformování gardového kozáckého pluku, zařazeni i kozáci).

Husaři

Také stejnokroj gatčinských husarů vycházel z pruských tradic. Husaři nosili modrý kožíšek obšitý bílou ovčí kožešinou, s bílým šňurováním a knoflíky z bílého kovu. Závěsná šňůra kožíšku byla bílo/oranžová. Dolman bílý, s modrým šňurováním a s knoflíky shodnými s kožíškem. Nízký stojatý límec, stejně jako manžety, byl modré barvy. Soukenný nákrčník byl černý. Dolman je přepásán modrým šňurovým opaskem, jeho vázání (*ozdobené střapcem*) bylo v barvách modré a bílé. Úzké kalhoty uherského střihu – tzv. „šakširy“ byly zhotoveny z bělené jelenice a zasunuty do polovysokých holinek z měkké kůže, na které se připínaly železné ostruhy. Vysoká čapka, z černé jehněčiny a s dýnkem z modrého sukna, byla zdobena bílo/oranžovými šňůrami se střapcem a péřovou ozdobou stejného vzhledu, jako na kloboucích gatčinských dragounů. Výstroj doplňovaly rukavice s manžetou. Označení poddůstojnické hodnosti odpovídalo i u husarů zvyklostem zavedeným v ruské armádě. *Z pramenů které mám k dispozici nevyplývá, zda jelenicové kalhoty byly nošeny i mimo službu. Podle výstroje pruských husarů, kteří gatčinským sloužili za vzor, bych usuzoval, že existovaly ještě „vycházkové“ kalhoty – ty by, podle ustálené formy, měly nést obě použité barvy – bílou i modrou. Doklad o jejich existenci však nemám.*

Výzbroj odpovídala armádním husarským plukům – karabina a lehká šavle (*jejich popis bude opět uveden v článku o armádních hus. plucích*). Zápěstní řemen šavle byl kožený, jeho střapce měl oranžovou barvu. Šavlový opasek a řemen nábojové brašny byly černé, bandalír s karabinovým závěsem byl z bílé losí kůže. Nábojová brašna – *kartuše* – byla z tuhé černěné kůže, její víko bílé s modrým lemem a černým imperátorským orlem ve středu víka. Z informací, které o gatčinských husarech mám vyplývá, že nenosili jeden z charakteristických doplňků husarské uniformy – šavlovou tašku. Není mi znám důvod její absence – pruské husarské pluky tento doplněk měly.

Kozáci

Gatčínští kozáci pocházeli z řad Donského vojska a do následníkových služeb se dostali v roce 1793, s největší pravděpodobností z řad příslušníků „*Pridvornoj donskoj komandy*“, která byla na Kateřině dvoře postavena roku 1775. Už z počtu jezdců (*u eskadrony byl také obslužný personál – jeho počty však prameny neuvádí*) je zřejmé, že kozáci u následníkovy dvora byli vysloveně prestižní záležitostí a svou přítomností v Pavlově doprovodu zvyšovali jeho lesk. **Pozn.** – *jejich jednotka byla opravdu eskadronou, nikoliv sotňou!*

Jejich výstroj a výzbroj byla stanovena tak, aby co nejvíce odpovídala tradicím Donského vojska. Vysvětlím, protože na problematiku kozáctva dojde až daleko později. Ani jeden z předchozích panovníků se nesnažil určit pro jednotlivá kozácká vojska vzhled stejnokroje a druh jejich výzbroje. Ještě deset let před popisovaným rokem sloužili kozáci tzv. „*za kořist*“ a výstroj s výzbrojí byli povinni si obstarat na vlastní náklady, stejně jako tři jezdecké koně, které byl každý jezdec povinen mít. Teprve nedávno byli kozáci postaveni (*co se žoldu a vyzbrojování týče*) na roveň armádním plukům – jejich stejnokroje začal upravovat svým nařízením až Pavel po svém nástupu na trůn.

Charakteristickou součástí stejnokroje gatčinských kozáků byl *čekmen* – dlouhý kabátec z modrého sukna, červeně podšitý. Pod něj oblékal kozák červenou *kurtku* – jakousi blůzu do pasu. Poslední hlavní částí stejnokroje byly široké pytlovité kalhoty modré barvy. Ty se okrajem nohavic zasunovaly do polovysokých bot s tupou špičkou */stejného tvaru jako u husarů/*, na rozdíl od nich je ale kozáci nechávali viset přes holeně. V zimním období oblékali pod *čekmen* tzv. „*pološubok*“ – kožíšek mě neznámého vzhledu. Čapka kozácké eskadrony byla, opět stejně jako u husarů, z černé jehněčiny. Její dýnko bylo ale v tomto případě červené. Čapka byla ozdobena „*etišketem*“ – širokou splétanou šňůrou bílé (u *kozáckých důstojníků stříbrné*) barvy. Po levé straně z něj visely dvě bílé šňůry, zakončené husarským uzlem s dvěma střapci.

Výzbroj gatčinských kozáků byla výjimečně jednotná. Tvořila ji šavle stejného vzoru jako u husarů, ale bez zápěstního řemene. Na bílém bandalíru s karabinovým závěsem byla zavěšena masivní pistole – zásobu střeliva pro ni nosil kozák v kartuši stejného tvaru jako husari. Její zdobení mi není známo – je možno se pouze domnívat, že bylo shodné se zdobením husarské kartuše. Na rozdíl od nich ji ale kozáci nosili na řemeni bílé barvy.

...tohle nejsou gatčinci – pruská jízda pro srovnání

Obrázek dokazuje, že Pavel „opisoval“ do nejmenších detailů. *Tímto konstatováním končím popis gatčinské jízdy, zbývá jen „bůh války“ – tedy dělostřelectvo.*

Dělostřelectvo

Jestliže se, v souvislosti se srovnáváním carských a gatčinských vojáků, vyjadřují o kopírování pruského vzoru s určitým despektem, tak v případě **bombardýrské roty**, která v Gatčíně zastupovala dělostřelectvo, to je přesně naopak. Hrabě Arakčejev, sám absolvent dělostřeleckého kadetního sboru, ji postavil podle nejmodernějších poznatků pruské a rakouské dělostřelecké školy. Gatčinské dělostřelectvo mělo unifikovanou výzbroj, na rozdíl od armády i gardy byly potahy dělostřeleckého parku nedílnou součástí dělostřeleckých obsluh a celá rota byla postavena tak, aby mohla operovat zcela nezávisle na ostatním trénu (*s těmito zásadami formování dělostřelectva se budeme setkávat vlastně po celou dobu – v celé ruské armádě byly zavedeny pod názvem Systém 1805*). Ve zmíněné bombardýrské rotě byly zastoupeny oba druhy dělostřelectva – pěší i jezdecké (*po šesti hlavních v každém*). Nebudu se nyní zabývat popisem dělostřelecké výzbroje – s tou se čtenář seznámí při popisu alexandrovského dělostřelectva, zastavíme se u stejnokrojů gatčinských dělostřelců.

Príslušníci **pěšího dělostřelectva** nosili kabátce pěchotního střihu s jedním červeným nárameníkem na levém rameni – jediným rozdílem byl nízký stojatý límec. Manžety byly v barvě sukna kabátce a včetně patek byly obšity červenou paspuli. Jiné ozdobné detaily, obvyklé u pěchoty, na rukávech nebyly. Nákrčník měl u pěších dělostřelců červenou barvu a jeho horní okraj byl lemován bílým plátnem.

Vesta i kalhoty (*oboje pěchotního vzoru*) byly ušity ze sukna slámové barvy, na nohavice navlékal dělostřelec soukenné kamaše, připevněné pod kolenem řemínkem. Tuponosé střevíce byly rovněž shodné s pěchotními bataliony.

Mušketýrský klobouk byl u horního okraje lemován širokou bílou stuhou, přední pole zdobil mosazný knoflík. Štřapce v rozích klobouku byly žluté, stejně jako pompon. Osobní zbraní pěšího dělostřelce byl pěchotní tesák v pochvě z černé kůže. Také jeho zápěstní řemen byl černý, zakončená žlutým štřapcem. Puškami nebyli pěší dělostřelci vyzbrojeni vůbec – na širokém bandalíru nosili (*podle funkce, kterou v obsluze zastávali*) některou ze součástí nesené výstroje děla. V tuleji přišité k bandalíru má dělostřelec zasunutý dva trny k pročištění ohňového kanálku hlavně (*tyto byly pouze pro ozdobu, u děla se používaly jiné*). Zimní doplňky byly shodné s výstrojí řadové pěchoty.

Kabátec stejnokroje gatčinského **jezdeckého dělostřelectva** se lišil pouze v detailech. Jeden z nich stojí za zmínku – na pravé straně měl deset, na levé osm knoflíků. Černý nákrčník byl rovněž lemován bílým plátnem po horním okraji. Místo soukenných kamašů nosili jízdní dělostřelci dragounské jezdecké boty s manžetou a k nim nám už známé „štybletmanžety“ z bílého plátna. Ozdoby na klobouku byly různobarevné – štřapce v rozích zelené, pompon červený. Rukavice s manžetou, které patřily do výstroje mužstva i poddůstojníků, byly dragounského vzoru.

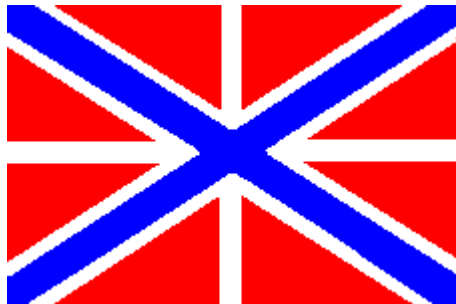
Odlehčený dragounský palaš byl hlavní zbraní – jeho zápěstní řemen byl černý, štřapce červeno/zelený. Další součástí jejich výzbroje byla převzata od kozáků – dlouhá pistole, zavěšená na karabinový závěs bandalíru. V zimním období oblékali jízdní dělostřelci jezdecké kabáty. Poddůstojnické označení nosili podle zásad platných v gatčinském jezdectvu. Důstojníci obou druhů dělostřelectva nosili doplňky a označení stejné, jako jejich kolegové od pěších batalionů.

Bombardýrská rota byla v roce 1796, po sloučení s dělostřelectvem tří gardových pěších pluků, základem **Tělesného – gardového dělostřeleckého batalionu**. A dělostřelectvem se také končí výčet druhů pozemních vojsk sloužících pod praporem následníka trůnu.

Samotný prapor – symbol Pavlovy miniarmády je nejslabším místem této práce. Jsem pyšný na to, že – díky poměrně bohatému archivu – jsem schopen určit prapor a standartu téměř kterékoliv součásti ruské armády. Symbol Pavlových „gatčinců“ však neznám a není ani uveden žádném z mých pramenů. Všechny se odvolávají na to, že Pavel užíval tzv. „*kaiserflag*“ (viz obr.) – vlajku, kterou lodě ruského námořnictva užívaly jako státní symbol (pozor – neplést s bojovou „*andrejevskou*“ vlajkou!). Její motiv také byl, jak už čtenář ví, součástí výzdoby granátnické čapky. Jak byl tento motiv zobrazen na praporech a standartách gatčinských batalionů a eskadron, to je pro mě zatím velkou neznámou.

Poslední součástí Pavlových vojsk bylo, zcela pochopitelně, *námořnictvo*. Připomínám, že Pavel byl nositelem hodnosti velkoadmirála a základem popisovaných vojsk byli příslušníci „mořské“ pěchoty. O těchto jednotkách bude pojednávat zvláštní článek – zaslouží si ho, protože byly důležitou součástí Ušakovovy eskadry ve Středomoří a účinně se podílely na obsazování Jónských ostrovů. Teď si ale představíme námořnictvo jako takové. V Gatčině bylo zastoupeno jednak malým štábem, jednak posádkou následnickovy jachty a pochopitelně i zabezpečovacími jednotkami. Pro gatčinské námořníky navržené stejnokroje byly vzorem stejnokrojů zavedených pro ruské loďstvo v době Pavlova panování.

